

**MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA
ARKUSZA I**

1. Prawidłowa odpowiedź: a) terytorium, b) język, c) tradycji (historycznej).
2. Pojęcie społeczeństwa obywatelskiego wiąże się głównie z pozycją prawną obywatela i konstytucyjnymi gwarancjami jego niezależności. Za niezbędne cechy tego typu społeczeństwa uważa się:
- sposób powoływania władz państwowych na drodze demokratycznych wyborów,
 - funkcjonowanie organów władzy na podstawie i w granicach obowiązującego prawa,
 - nadrzędna moc konstytucji i prawa międzynarodowego nad wszystkimi innymi normami prawnymi,
 - jasny i zrozumiały system tworzenia prawa, uwzględniający interesy obywateli,
 - istnienie prawnego systemu ochrony praw i wolności obywatelskich,
 - działanie instytucji gwarantujących przestrzeganie prawa (m.in. Trybunał Konstytucyjny, Rzecznik Praw Człowieka),
 - gwarancja swobody udziału obywateli w różnych dziedzinach życia społecznego,
 - prawna gwarancja swobody tworzenia przez obywateli różnych organizacji wyrażających ich interesy.

Za każdą prawidłowo podaną cechę 1 punkt; maksymalnie 3 punkty.

3. Prawidłowa odpowiedź:
Fakty: a, b, f; Opinie: c, d, e.

Do uzyskania 1 punktu wymagane jest udzielenie prawidłowej odpowiedzi.

4. Prawidłowa odpowiedź:
- a) protest zostanie złożony po wyznaczonym terminie (3 dni od daty ogłoszenia wyników przez Państwową Komisję Wyborczą),
 - b) osoba składająca protest nie posiadała w dniu wyborów praw wyborczych (praw publicznych),
 - c) w proteście brakuje zarzutów oraz faktów je potwierdzających,
 - d) do zarzutów nie zostały wniesione poprawki wymagane przez Sąd Najwyższy.

Do uzyskania punktu wymagane jest udzielenie prawidłowej odpowiedzi; w przypadku odpowiedzi a) wystarcza tylko pierwsza część.

5. Prawidłowa odpowiedź: a.
Do uzyskania punktu wymagane jest udzielenie prawidłowej odpowiedzi.
6. Są to etapy integracji europejskiej od utworzenia Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali do powstania Unii Europejskiej i jej poszerzenia do „piętnastki”.
Za prawidłową odpowiedź 1 punkt.
7. Jest to zasada proporcjonalności.
Za prawidłową odpowiedź 1 punkt.

8. Prawidłowa odpowiedź:

1-a, 2-d, 3-b, 4-c.

Do uzyskania 1 punktu wymagane jest udzielenie prawidłowej odpowiedzi.

9. Prawidłowa odpowiedź: c.

Do uzyskania 1 punktu wymagane jest udzielenie prawidłowej odpowiedzi.

10. Argumenty za zaostrzeniem prawa karnego:

- a) surowe prawo ograniczy przestępczość,
- b) zbyt wielu przestępców opuszcza więzienia przed terminem,
- c) przeciwnikami zaostrzenia kodeksu są przede wszystkim teoretycy prawa, których mało interesuje to, co dzieje się na ulicach naszych miast,
- d) powołanie się na konkretne przykłady np. działalność burmistrza Nowego Jorku – Giulianięgo.

Argumenty przeciwko zaostrzeniu prawa karnego:

- a) surowe prawo nie zmieni niczego, ludzie popełniali przestępstwa „od zawsze”,
- b) ofiarami będą ludzie przypadkowo popadający w konflikt z prawem,
- c) przestępczość w Polsce nie jest większa niż w innych państwach europejskich.

Do uzyskania punktu potrzebne jest poprawne sformułowanie argumentów; możliwe są inne argumenty, jeżeli odnoszą się do problemu.

Za każdy prawidłowy argument po 1 punkcie; maksymalnie 3 punkty.

11. Prawidłowa odpowiedź:

Przyczyny: a, d, f; Skutki: b, c, e.

Do uzyskania 1 punktu wymagane jest udzielenie prawidłowej odpowiedzi.

12. Prawidłowa odpowiedź:

- a) Popyt i cena.
 - b) Jeśli cena maleje to rośnie popyt, jeśli cena rośnie to popyt maleje.
- Za każdą prawidłową odpowiedź po 1 punkcie; maksymalnie 2 punkty.

13. Prawidłowa odpowiedź:

- a) podatek od towarów i usług (VAT) – doliczany do ceny towarów i usług,
- b) podatek akcyzowy - wliczony w cenę kupowanych towarów.

Za każdą prawidłową odpowiedź po 1 punkcie; maksymalnie 2 punkty.

14. Prawidłowa odpowiedź:

1-c, 2-a, 3-e, 4-b, 5-d.

Do uzyskania 1 punktu wymagane jest udzielenie prawidłowej odpowiedzi.

15. Prawidłowa odpowiedź:

Do NATO przystąpiły: Grecja, Turcja, Republika Federalna Niemiec, Hiszpania.

Za prawidłowe zaznaczenie i podanie nazw dwóch państw - 1 punkt.

Za prawidłowe zaznaczenie i podanie nazw trzech państw – 2 punkty.

Maksymalnie 2 punkty.

16. Zdający może podawać różne przykłady historyczne, np.: polskiego nacjonalizmu z przełomu XIX i XX w., nacjonalizmu irlandzkiego w tym samym okresie historycznym,

syjonizmu jako szczególnej postawy umożliwiającej odbudowę państwa żydowskiego, nacjonalizmów w państwach latynoamerykańskich umożliwiających emancypację spod panowania hiszpańskiego.

Możliwe są także inne odpowiedzi, o ile są one zgodne z prawdą historyczną.

Za każdy prawidłowo podany przykład 1 punkt. Maksymalnie 2 punkty.

17. Prawidłowa odpowiedź:

System prezydencki – a, e;

system parlamentarno-gabinetowy – b, c;

system parlamentarno - komitetowy – d.

Do uzyskania 1 punktu wymagane jest udzielenie prawidłowej odpowiedzi.

18. Prawidłowa odpowiedź:

a) dopuszczalne nazwy zgodne z typologią (np. strukturalne, frykcyjne, koniunkturalne),

b) wymienione przyczyny wynikają z definicji danego typu bezrobocia oraz warunków danej miejscowości.

Za każdą prawidłową odpowiedź (typ i przyczyna) po 1 punkcie; maksymalnie 2 punkty.

19. Prawidłowa odpowiedź:

a) Partie i ugrupowania polityczne żądające zmian i ustępstw na rzecz biedniejszej części społeczeństwa, których przedstawiciele zajmują w parlamencie miejsce po lewej stronie sali.

b) Partie i ugrupowania polityczne o poglądach umiarkowanych, często zawierających elementy programu lewicy i prawicy, których przedstawiciele zajmują w parlamencie miejsca pośrodku sali.

c) Partie i ugrupowania polityczne broniące tradycyjnego porządku i wartości (religia, ojczyzna, rodzina, własność prywatna), których przedstawiciele zajmują w parlamencie miejsca po prawej stronie sali.

Za każdą prawidłową odpowiedź zawierającą dwa elementy (program i miejsce w parlamencie) 1 punkt; maksymalnie 3 punkty.

Uwaga: dopuszczalne są inne sformułowania zawierające istotę pojęcia.

**MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA
ARKUSZA II****Zadanie 20.**

Odpowiedzi:

- a) Jeżeli zostaną wprowadzone odpowiednie zmiany w Konstytucji RP lub zostanie uchwalona nowa konstytucja przez Zgromadzenie Narodowe.
- b) Inicjatywa ustawodawcza w sprawie zmiany przepisów konstytucji określających ustrój Polski przysługuje 92 posłom (1/5 ustawowej liczby posłów), Senatowi i Prezydentowi RP.
- c) Sejm może uchwalić ustawę o zmianie ustroju państwa nie wcześniej niż 60 dni od pierwszego czytania projektu tej ustawy.
- d) Tak, ponieważ podmioty posiadające prawo inicjatywy ustawodawczej w omawianej sprawie mogą zgłosić do Marszałka Sejmu wniosek o przeprowadzenie referendum zatwierdzającego. Marszałek jest zobowiązany do zarządzenia przeprowadzenia tego referendum w terminie 60 dni od daty złożenia wniosku. W tej sytuacji społeczeństwo polskie będzie miało możliwość bezpośredniego wpływu na wprowadzane zmiany.

Po 2 punkty za każdą prawidłową odpowiedź na pytanie a i c, 1 punkt za prawidłową odpowiedź na pytanie b oraz 3 punkty za pytanie d. Maksymalnie 8 punktów.

Zadanie 21.

Należy uznać wszystkie odpowiedzi, które zawierają przynajmniej po **jednym zadaniu** przydzielonym **każdemu z trzech podmiotów** – władzom centralnym, gminnym i społeczności lokalnej. Winny one uwzględniać takie elementy jak:

- przygotowanie odpowiednich aktów prawnych umożliwiających repatriantom podjęcie życia w Polsce, w tym ubezpieczenie społeczne, opieka medyczna, możliwość zarobkowania (Rada Ministrów),
- ustalenie szczegółowych warunków zakwalifikowania do repatriacji (Rada Ministrów),
- zagwarantowanie środków finansowych na repatriację w budżecie państwa (Rada Ministrów),
- zapewnienie miejsca zamieszkania (gmina),
- wypłacenie zasiłku na zagospodarowanie (gmina),
- zagwarantowanie miejsca pracy dla pełnoletnich członków rodziny repatriantów (gmina),
- zapewnienie możliwości podjęcia nauki dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym (gmina),
- zorganizowanie pomocy sąsiedzkiej w pierwszych dniach pobytu, bezpośrednio po przyjeździe (społeczność lokalna),
- umożliwienie zapoznania z warunkami życia i pracy w miejscowości (społeczność lokalna).

Rozkład planowanego czasu działań jest rzeczą wtórną, należy jedynie zwrócić uwagę, że działania władz centralnych winny wyprzedzić poczynania samorządów i społeczności lokalnych. Braku zapisów w rubryce „Uwagi” nie należy traktować jako błędu.

Punktacja:

Za każde prawidłowo przydzielone zadanie 1 punkt. Łącznie nie więcej niż 9 punktów.

Zadanie 22.

Odpowiedź – przykłady możliwej argumentacji.

Argumenty przedstawiciela władz lokalnych:

- ściągnięcie kapitału zagranicznego,
- powiększenie dochodów gminy,
- stworzenie nowych miejsc pracy,
- możliwość łatwiejszego i tańszego zaopatrzenia mieszkańców,
- lepsze warunki higieniczne sprzedaży artykułów spożywczych.

Argumenty przedstawiciela organizacji kupieckiej:

- pozbawienie miejsc pracy licznej grupy drobnych handlowców (wzrost bezrobocia),
- obniżenie dochodów gminy przez preferencyjne zwolnienie właściciela supermarketu z podatków (lub ich znaczące obniżenie),
- możliwość podniesienia w przyszłości cen (monopolizacja handlu),
- brak związków supermarketów z lokalnym rynkiem producentów.

Punktacja:

Punktacja jest uzależniona od ilości i rodzaju argumentów użytych przez odpowiadającego.

Jasno sformułowana teza wystąpienia – 2 punkty.

Za każdy argument po 2 punkty. Maksymalnie 8 punktów za argumentację.

Zgodność formy wypowiedzi z sytuacją, w której ma być użyta – 2 punkty.

Styl i logika wypowiedzi – 2 punkty.

Łącznie maksymalnie – 14 punktów.

Zadanie 23.

Prawidłowa odpowiedź:

- a) Najniższa stopa bezrobocia była w 1990 r. a najwyższa w 2000 r.
- b) Największa ilość ofert pracy była w 1990 r. a najmniejsza w 2000 r.
- c) Stopa bezrobocia w ciągu ostatnich dwóch lat minionej dekady zwiększyła się o 2%.
- d) Ilość ofert pracy w ciągu pierwszych pięciu lat minionej dekady zmniejszyła się o 33,6 tys.
- e) Bezrobocie ma tendencję rosnącą (poza spadkiem w 1998 r.), a ilość miejsc pracy wyraźnie tendencję malejącą.

Punktacja:

W pytaniu e dla uzyskania maksymalnej ilości punktów konieczne jest zwrócenie uwagi na pojawienie się tendencji spadkowej w 1998 r.

Za każdą prawidłową odpowiedź w pytaniach a i b po 2 punkty, za c i d – po 1 punkcie, za odpowiedź w pytaniu e – 3 punkty; maksymalnie 9 punktów.